

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 25 februari 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss ändring i lagen om semester.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom andra kammaren väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 6 av herr *Pettersson* i Hällbacken *m. fl.* och nr 136 av herr *Persson* i Stockholm *m. fl.*, båda om ändring i 12 § lagen om semester.

Enligt 12 § första stycket skall arbetstagare, som lämnar sin anställning eller entledigas därifrån, innan han åtnjuter honom tillkommande semester eller semesterlön, erhålla ersättning därför enligt angivna grunder. Vad sålunda stadgats skall dock, enligt andra stycket i samma paragraf, icke gälla, då anställning avbrytes genom dödsfall eller upphör till följd av arbetstagarens pensionering.

I motionen II: 6 har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i 12 § andra stycket, att intjänad semester(löns)ersättning skall utbetalas till avliden arbetstagares dödsbo.

I motionen II: 136 har yrkats, att riksdagen måtte besluta, att andra stycket i 12 § utgår.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna.

Förslag till lag om semester framlades av Kungl. Maj:t genom proposition nr 286/1938. Till grund för förslaget låg ett av särskilt tillkallade sakkunniga avgivet betänkande med förslag till lag om semester (statens off. utredn. 1937: 49).

De sakkunniga uttalade angående semesterlagstiftningens innebörd, att grunden till densamma uteslutande vore att söka i kravet på rekreation för arbetstagarna men att man vid utformandet av lagen städse måste utgå från att semesterrätten innebure en ren löneförmån, som successivt intjänades genom anställning och arbete under viss tid. I fråga om den inverkan, som arbetsavtalets upphörande skulle ha å semesterrätten, måste man enligt de sakkunniga draga den fulla konsekvensen av nämnda utgångspunkt och fastslå, att arbetstagaren vid arbetsavtalets upplösning

alltid skulle ha full ersättning för intjänad men ännu icke åtnjutet semester. Det måste härvidlag vara likgiltigt av vilken anledning anställningen upphörde. Om anställningen avbrötes genom arbetstagarens dödsfall, skulle ersättning sålunda i vanlig ordning utgå och utbetalas till den avlidnes rättsinnehavare. Semesterersättningen vore med andra ord att helt jämställa med upplupen lön.

I de sakkunnigas lagförslag upptogs följaktligen icke något stadgande motsvarande 12 § andra stycket i gällande lag.

I de yttranden, som avgåvos över de sakkunnigas förslag, berördes jämväl rätten till semesterersättning. Av desamma torde här böra erinras om följande.

Gentemot de sakkunnigas uttalande om att semesterersättning vid dödsfall skulle utgivas till den avlidnes rättsinnehavare anmärkte *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, att detta skulle komma att innebära ett anmärkningsvärt avsteg från principen, att semestern skulle bereda arbetstagaren möjlighet till rekreation.

Jämväl *järnvägsstyrelsen* anmärkte, att de sakkunniga med uttalandet om att semesterersättning vid arbetstagares dödsfall skulle utgå till dennes dödsbodelägare helt övergivit rekreationssynpunkten och förvandlat semestern till en renodlad avlöningsfråga. Enahanda vore förhållandet beträffande arbetstagare, som avginge ur tjänst med pension. Styrelsen kunde för sin del icke finna rimligt eller riktigt, att vid anställning, som avbrötes genom dödsfall eller som upphörde genom vederbörandes pensionering, semesterersättning skulle utgå, då en dylik ersättning måste vara att betrakta som en förmån av uteslutande personlig art liksom semesterledigheten och avsedd att tillgodose ett rekreationsbehov. Skulle det anses, att särskilt för de arbetares efterlevande, som icke ägde komma i åtnjutande av familjepension, det vore skäligt att bereda dem viss ekonomisk hjälp, borde sådan utgå i form av begravningshjälp, beräknad efter lönen för bestämt antal arbetstimmar. I de för det övervägande antalet av statens järnvägars arbetare gällande kollektivavtalen funnes ock intagna bestämmelser, som berättigade de efterlevande till utbekommande av begravningshjälp.

Göta hovrätt ifrågasatte, om icke konsekvensen av kommitténs betraktelsesätt dragits ut för långt genom ersättningsrätten vid dödsfall. En sådan ersättningsrätt syntes innebära en avvikelse från den naturliga uppfattningen om rätten till semester.

Telegrafstyrelsen däremot yttrade att, eftersom enligt lagförslagets grundprincip semesterrätten intjänats under den föregående anställningstiden, konsekvensen syntes fordra, att arbetares stärbhus erhöles ett belopp, motsvarande semesterersättningen för det antal dagar, som arbetaren ännu icke hade satts i tillfälle att uttaga såsom semester. I så fall torde måhända så-

dan förändring böra vidtagas i familjepensionsreglementet för arbetare, att familjepension ej skulle börja utgå förrän motsvarande antal dagar efter dödsfallet. Vid avgång med tjänstepension, varvid tidpunkten för avgången ju i förväg vore känd, syntes motsvarande sak kunna ordnas på så sätt, att arbetstagaren omedelbart före avgången erhöle det intjänade men ännu ej uttagna antalet semesterdagar.

Svenska försäkringsbolags riksförbund ansåg, att det syntes ligga i sakens natur, att semesterrätt icke skulle kunna göras gällande samtidigt med pensionsrätt.

I det genom propositionen framlagda förslaget hade 12 § den lydelse, som sedermera upphöjdes till lag.

Föredragande departementschefen anförde, såvitt nu är ifråga, i propositionen:

I likhet med de sakkunniga anser jag, att vid anställningens upphörande ersättning skall utgå för de semesterdagar, som intjänats men ännu icke av arbetstagaren åtnjutits. Vidare bör ersättning vid anställningens upphörande utgå för icke uppburen semesterlön för sådana arbetstagare, som icke utföra sitt arbete under arbetsgivarens kontroll. Som motivering härför vill jag anföras, att det måste anses vara skäligt, att en kompensation gives till de arbetstagare, som uppfyllt lagens bestämmelser om anställning och arbete under viss tid och sålunda intjänat rätt till semester eller semesterlön men på grund av anställningens upphörande icke kommit i åtnjutande härav. Jag tillstyrker alltså bifall till sakkunnigförslaget i denna del men vill därvid förorda en sådan jämkning, att semesterersättning icke skall utgå i de fall, då en anställning avbrytes genom dödsfall eller pensionering. Såsom påpekats i vissa yttranden kan det nämligen i dessa fall icke bliva tal om att tillgodose ett rekreationsbehov.

Sedan riksdagen i skrivelse den 20 maj 1942, nr 245, hemställt, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i vissa frågor hörande till semesterlagen, har chefen för socialdepartementet den 3 november 1942 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1942 tillkallat särskilda sakkunniga (*1942 års semesterkommitté*), som erhållit till uppgift att underkasta semesterlagen en allmän, förutsättningslös översyn.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen yppades under förarbetena till semesterlagen skiljaktiga meningar rörande frågan om den inverkan arbetstagares dödsfall eller pensionering skulle ha å semester-rätten. Enligt utskottets mening är denna fråga fortfarande förtjänt av uppmärksamhet. Eftersom åt särskilda sakkunniga uppdragits att företaga en allmän, förutsättningslös översyn av semesterlagen och vid de sakkunnigas utredning jämväl de genom motionerna väckta detaljfrågorna torde bliva föremål för övervägande, anser utskottet det emellertid icke för närvarande vara lämpligt att till prövning upptaga dessa frågor.

Utskottet.

På grund härav får utskottet hemställa,
att förevarande motioner icke måtte föranleda till någon
riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 februari 1943.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit
från första kammaren: herrar *Norman, Wistrand**), *Forsslund, Löfvander, Olof Carlsson, Mannerskantz, Roos* och *Sten**);
från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Olovson* i Västerås, *Hallagård, Cruse, Holm*, fru *Johansson* samt herrar *Larsson* i Östersund*) och *Hagård**).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.
